

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:1351

av Kristina Yngwe (C)

Hållbar användning av jordbruksmark

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge utvalda länsstyrelser och berörda myndigheter i uppdrag att kraftsamla för ett långsiktigt hållbart användande av jordbruksmark i regionen eller länet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur tillämpningen av lagstiftning kring jordbruksmarkens skydd kan förbättras.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbeta vidare med de förslag kring hållbar användning av jordbruksmark som presenterades i Miljömålsberedningens delbetänkande.

Motivering

Jordbruksmark exploateras för både bebyggelse, infrastruktur och industribyggnation. Under senare delen av 1900-talet har antalet tätorter såväl som tätorternas invånarantal ökat markant. Detta har inneburit en expansion av tätorternas yta, vilket har lett till att jordbruksmark tagits ur bruk för att istället bebyggas. Bara mellan 1996 och 2005 minskade arealen jordbruksmark i Sverige med 2 700 ha till förmån för nybyggnation och utbyggnad av bostäder. Samtidigt är Sverige ett av de länder med mest asfalterad yta per invånare, vilket innebär att det finns gott om utrymme för förtätning.

I MB 4 § 3 kap. beskrivs jordbrukets betydelse och vilken hänsyn som bör tas till jordbruksmark vid bebyggelse:

Brukningensvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov

inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. (MB 1998:808)

Det finns alltså ett skydd i lag, men det är i tillämpningen det brister. Jordbruksverket presenterade 2013 en analys av hur svensk jordbruksmark exploaterats under perioden 2006–2010, och konstaterar att exploateringen av jordbruksmark ökat jämfört med perioden 2001–2005. I rapporten påpekas att endast 20 % av svenska kommuner har en plan för hur kommunens jordbruksmark ska bevaras, samt att det saknas korrelation mellan förekomst av åkermarkspolicy och andel åkermark i kommunen. I rapporten lyfter författarna en oro för att hållbarheten i resursbevarandet underordnas mer kortsiktiga ekonomiska värden.

I en annan av Jordbruksverkets rapporter från samma år utvärderas tillämpningen av lagstiftningen som reglerar när åkermark tas i anspråk för byggnation. Kommunernas översiktsplaner har granskats, och skribenterna konstaterar att jordbruksmark ofta exploateras utan de avvägningar och beslutsunderlag som lagen kräver. Även här lyfts en oro över att lagstiftningens långsiktiga perspektiv på resurshushållning får stå tillbaka för externa intressenters efterfrågan på mark för byggnation.

Slutsatsen som kan dras är att för att jordbruksmark ska bevaras och exploateringen ska minska så måste skyddet av jordbruksmark stärkas. Dels måste kraven på beslutsunderlag stärkas och definitionen och motiveringen av vad som utgör ett väsentligt samhällsintresse måste tydliggöras. Därför bör regeringen tillsätta en utredning som tittar på hur kommuner definierar väsentligt samhällsintresse och vilka eventuella förändringar och förtydliganden som behöver göras för att tillämpningen ska fungera. Dessutom bör regeringen ge länsstyrelsen i några utvalda län, däribland Skåne, i uppdrag att med stöd av berörda myndigheter såsom Trafikverket, Jordbruksverket, Naturvårdsverket och Boverket kraftsamla kommuner och andra aktörer för att hitta fungerande metoder för att långsiktigt bevara den värdefulla jordbruksmarken. Under 2014 presenterade Miljömålsberedningen ett delbetänkande kring hållbar användning av jordbruksmark, där man bland annat konstaterar att det är mycket viktigt att bevara jordbruksmarken och skapa förutsättningar för ett konkurrenskraftigt jordbruk. Det är således viktigt att regeringen arbetar vidare med de förslag som framkommit i delbetänkandet.

Kristina Yngwe (C)